

Nr 191.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående anslag
å tilläggsstat för år 1918 för utdikning av staten till-
höriga bränntorvmossar; given Stockholms slott den 22
mars 1918.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över
jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen
att för utdikning av staten tillhöriga bränntorvmossar å tilläggs-
stat för innevarande år anvisa ett reservationsanslag
av ..... kronor 300,000.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens
vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all
kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22
mars 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
              SCHOTTE,
              PETRÉN,
              NILSON,
              LÖFGREN,
              friherre PALMSTIERNA,
              RYDÉN,
              UNDÉN,
              THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Petersson anförde:

Vid anmälan den 14 januari 1918 av de frågor, som rörde regle-
ringen av utgifterna under nionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1918,
anförde jag, i punkten 13, att 1916 års torvkommitté meddelat, att
kommittén hade för avsikt att i början av innevarande år inkomma
med förslag till vidtagande av åtgärder för anvisande för samma år av
300,000 kronor för fortsatt utdikning av staten tillhöriga bränntorv-
mossar. Med anledning härav och i enlighet med min hemställan har
Kungl. Maj:t i propositionen nr 2 föreslagit riksdagen att, i avbidan å
blivande proposition, för nämnda ändamål å tilläggsstat för innevarande
år beräkna ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

*1916 års torv-
kommitté.*

I skrivelse den 14 januari har nämnda kommitté avlåtit den
sålunda bebadade framställningen och därvid anfört följande:

»I särskilda framställningar under år 1916 och 1917 har torvkommittén hemställt, att sådana åtgärder omedelbart måtte vidtagas, att, så snart ske kunde, några staten tillhöriga, lämpligt belägna brännorvmossar av tillräcklig storlek kunde utdiknas och planeras för att bli tillgängliga för torvtäkt. Dessa framställningar hava icke föranlett åtgärd. I anledning av en i ämnet väckt motion har emellertid riksdagen år 1917 för utdikning av staten tillhöriga, lämpligt belägna brännorvmossar å extra stat för 1918 anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1917 låta utanordna erforderligt belopp. Ifrågavarande belopp har ställts till järnvägsstyrelsens förfogande för utdikning av vissa staten tillhöriga mossar, å vilka järnvägsstyrelsen under innevarande år kommer att bedriva brännorvtillverkning. Dessa utdikningsarbeten hava verkställts å fyra staten tillhöriga mossar, å vilka under detta år tillverkning kommer att bedrivas med tillhoppa 17 torvmaskiner med en beräknad produktion av omkring 30,000 ton lufttorrt torv. Det anslagna beloppet åtgår fullständigt för nämnda dikningsarbete.

Kommitténs ifrågavarande framställningar föranleddes givetvis i främsta rummet av insikten om nödvändigheten av att produktionen av inhemska bränslen under den rådande krisen i största möjliga omfattning ökades, samt av kännedomen om den tid, som åtgår, innan en förut odikad mosse hinner försättas i sådant skick, att avverkning å densamma kan bedrivas. Nu anförda skäl för vidtagande av ytterligare liknande åtgärder äro fortfarande för handen.

Nödvändigheten av arbete för tillgodoseende av landets bränslebehov genom anlitan av inhemska resurser föreligger alltså, och den av bränslekommissionen och andra bedrivna verksamheten med anskaffande av vedbränsle kräver fortfarande komplettering i form av arbete på produktion av andra bränsleslag.

Rådande konjunkturer hava framkallat en avsevärd ökning av den utav enskilda bedrivna brännorvtillverkningen, men det synes icke rådligt, att staten för sin del låter bero vid redan vidtagna åtgärder för bränsleskaffningen. För såvitt denna emellertid skall gå ut på ökad tillverkning av torvbränsle under år 1919, måste redan nu åtgärder vidtagas för iordningställande av ytterligare ett antal staten tillhöriga brännorvmossar genom dikning och planering. Skulle under nästkommande år någon lättnad inträda å bränslemarknaden, äro helt visst de arbeten, som i detta avseende kunna tänkas komma till utförande, icke utan gagn, i det att den verkställda avdikningen skulle lända till nytta såväl för de avdikade arealerna som för kringliggande skogs- och odlingsmarker.

Den av riksdagen år 1916 beslutade inventeringen av staten tillhöriga mossmarker har bedrivits med särskild hänsyn till statens nuvarande behov av lämpligt belägna brännorvmossar, ägnade för snar bearbetning. Ett antal av dessa har, på sätt ovan nämnts, redan blivit tagna i anspråk av järnvägsstyrelsen, och under instundande sommar torde fråga uppstå om upplåtande av ytterligare ett antal mossar åt samma myndighet.

Det har under sådana omständigheter synts kommittén vara av vikt, att erforderliga medel under innevarande år kunna ställas till förfogande för verkställande av nödiga förarbeten å sådana mossar. Att exakt bedöma vilket belopp, som för detta ändamål kan bli erforderligt, är visserligen vanskligt, men med hänsyn till de kostnader, som föregående års dikningsarbeten dragit, den fortgående stegringen av arbets- och materialkostnader och önskvärdheten av att äga tillgång till

en tillräcklig reserv av iordningställda brännortv mossar, finner sig kommittén böra föreslå, att för ifrågavarande ändamål anvisas ett belopp av 300,000 kronor. —

Vidkommande frågan om vilken myndighet, som bör erhålla uppdrag att med användande av ett dylikt anslag verkställa de ifrågasatta arbetena, torde ett avgörande i denna sak lämpligen böra bero på senare framställning. En utvidgning jämväl under kommande år av den utav järnvägsstyrelsen bedrivna tillverkningen av lufttorkad brännortv torde nämligen framdeles föranleda framställning från nämnda myndighet om bemyndigande i detta avseende.»

Utlåtanden.

I utlåtande häröver den 28 februari 1918 har domänstyrelsen tillstyrkt bifall till torvkommitténs hemställan.

Järnvägsstyrelsen har i utlåtande den 2 mars 1918 anfört följande:

»Järnvägsstyrelsen anser i likhet med 1916 års torvkommitté och på i huvudsak samma grunder, som de av kommittén anförda, att åtgärder snarast böra vidtagas för ett fortsatt utdikande och iordningställande av ytterligare ett antal ur kvalitets- och belägenhets- m. fl. synpunkter för brännortvberedning lämpliga statsmossar.

Den av styrelsen för innevarande års torvkampanj planerade brännortvberedningen kommer att till mera än halva sin omfattning vara förlagd till mossar i enskild ägo, och detta oaktat densamma kommer att i sig innesluta, förutom den prästlöneregleringsfonden tillhörande del av Ryssbomossen, som är belägen å Ingatorps kyrkoherdeboställe, även de fyra statens domäners fond tillhörande mossar, för vilkas utdikande m. m. medel blivit ställda till förfogande genom nådigt brev av den 23 november 1917.

Styrelsen anser emellertid, att genom statens organ bedriven brännortv tillverkning åtminstone till sin huvudsakligaste del bör vara förlagd till statens egna mossar, ej minst med hänsyn därtill, att på så sätt ett större antal mossar kan bli föremål för bearbetning genom enskildas försorg. Den redan pågående driften bör sålunda efterhand och så snart lämpligen kan ske förläggas till statens egna för ändamålet iordningställda mossar. Skola nya mossar kunna påräknas användbara redan år 1919, är det dock nödvändigt att redan under innevarande år utföra de viktigaste diknings- m. fl. arbetena, för vilka arbeten det ifrågasatta anslaget enligt styrelsens förmenande skulle bli åtminstone till större delen erforderligt.

Såvitt styrelsen kan bedöma torde den anledning, nämligen den rådande bristen på bränsle för statens järnvägar, som föranlett järnvägsstyrelsen att igångsätta torvtillverkning, komma att föreligga ännu någon tid framåt. Under sådana förhållanden och då det även vid en bättre tillgång på bränsle än vad för närvarande är fallet icke torde vara uteslutet, att torvtillverkning på statens mossar fortfarande kan finnas önskelig, får styrelsen i underdånighet tillstyrka torvkommitténs framställning.»

Lantbruksstyrelsen har i utlåtande den 12 mars 1918 anfört, att då en viss säkerhet syntes föreligga, att de mossar, till vilkas avdikning medel nu begärdes, också omedelbart skulle bli föremål för bearbetning, styrelsen icke hade något att erinra mot bifall till framställningen.

Med hänsyn till de skäl, som anförts i torvkommitténs förevarande framställning och de över densamma avgivna utlåtandena, finner jag mig böra tillstyrka samma framställning och hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att för utdikning av staten tillhöriga bränntorvmossar å tilläggsstat för innevarande år anvisa ett reservationsanslag av ..... kronor 300,000.

Till vad departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter förenade sig, behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet skulle avlåtas till riksdagen av den lydelse, bil. — vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Hugo Nordlander.